

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

III. évfolyam.

7. szám.

Kolozsvár, Julius. 1884.

SZERKESZTI ÉS KIADJA: VERESS FERENCZ.

A chemia.

— Rottmann Farkastól. —

(6-ik folyt.)

Idegen országban, az illető nemzet nyelvének ismerete nélkül, vajmi nehezen, vagy épen semmiképen sem boldogúlnánk. Így van ez a vegyészetben is. Meg kell tanulnunk a betűket, melyekből szótagekat alkotunk, ezekből ismét szavakat és azután összetett szavakat.

Egyszerű testek: K, Al, OS; ezek betűk;

1. rendű összeköttetések: KO, Al₂O₃, SO₃ ezek szótagok;
2. " " KOSO, Al₂O₃, 3SO₃ " szavak;
3. " " KO, SO₃ + Al₂O₃, 3SO₃ " pedig összetett szavak.

Ha a testek egymással összeköttetésbe lépnek, ez mindig meghatározott mennyiségű súlyban történik. A vízben mindig 1 gr. könnyre 8 gr. éleuy van jelen; találtassék ez bárhol, a kút, folyó, tenger vize; a jég vagy gőz mindig azon összetételű. Ha mesterségesen akarjuk előállítani, minden 9 gr. vízre 1 gr. H. és 8 gr. O szükséges. Ha az előbbiből vagy az utóbbiból bármilyen csekély mennyiséggel többet veszünk, ez mint fölös, mindig fenn is fog maradni. A tapasztalat megtanított, hogy 1 gr. H 16 gr. S-val egyesül könnykéneggé; 1 gr. H 35.5 gr. chlorral könnyhalvaggá. 20 gr. calcium 8 gr. élenyvel alkotja a meszet; 16 gr. kén és 100 gr. higany adja a higanykéneget, azaz ezinobert. E törvény szerint megy ez a chemiai összeköttetések útvesztőjében a végetlenségig; mert úgy a mint egy gr. H és 8 gr. O alkotja a vizet, épen úgy alkot 16 gr. kén és 10 gr. higany higanykéneget, vagy 28 gr. vassal egyszerű vaskéneget; és ha e 116 gr. higanykénegből a higanyt akarnók tiszt-

tán kinyerni, a 16 gr. kén pontosan 28 gr. vassal kell pótolnunk. Ha kevesebb vasat veszünk, nem szabadítjuk ki mind a higanyt, és ha pl. 30 gr. vasat vennénk, 2 gr. tisztán marad.

Ugyanazon pénzösszegért kapunk bizonyos mennyiségű aranyat, több platinát, még több ezüstöt, és még több higanyt; összehasonlítva ezen testeket, úgy találjuk, hogy bármennyire különbözik is súlyuk, mégis egyértékű a kereskedelmi világban. Épen e szerint megy ez a chemiában is, hol a mint már láttuk: 1 gr. kőeny, 8 gr. oxygen, 16 gr. kén, 35.5 chlor egy vegyértékű; 8 gr. élenyvel egyesül 16 gr. kén, 35.5 gr. chlor, 28 gr. vas s így tovább. Azért nevezik a számokkal megjelölt mennyiségeket egyértékűeknek (äquivalenseknek). Az elem jelzője is mindig azon számot tudatja, pl. H mindig 1 súlyrészt; O mindig 8 sr.; Cl. 35.5 sr. jelent.

Hydrogen H = 1	Ferrum Fe = 28
Oxygen O = 8	Mangan Mn = 27.5
Nitrogen N = 14	Kobalt Co = 29.5
Carbon C = 6	Nikel Ni = 29.5
Sulphur S = 16	Uran U = 60
Phosphor P = 31	Zincum Zn = 32.5
Chlor Cl = 35.5	Cadmium Cd = 56
Brom Br = 80	Plumbum Pb = 103.5
Jod J = 127	Cuprum Cu = 31.7
Fluor Fl = 19	Hydrargiram Hg = 100
Bor B = 11	Argentum Ag = 108
Silicium Si = 14	Platina Pt = 99
Kalium K = 39	Aurum Au = 197
Natrium Na = 23	Staunum Sn = 59
Lithium Li = 7	Bismuth Bi = 208
Calcium Ca = 20	Chrom Cr = 26
Barium Ba = 68.5	Molybdan Mo = 48
Strontium Sr = 43.8	Wolfram W = 92
Magnesium Mg = 12	Antimon (Stibium) Bb = 120
Aluminium Al = 13.7	Arsen As = 75

A fent említett törvények az összetett testekre vonatkozólag is érvényesek. Ha az alj és sav egymást neutralisálják, megtaláljuk pontosan a vegysúlyrészek számait. A kréta szénsavas mész (CaO, CO₂).

1 vsr. calcium = 20	1 vsr. széneny = 6
1 " oxygen = 8	2 " oxvg. = 16
CO = 28	CO ₂ = 22

a mi azt jelzi, hogy 50 gr. krétában mindig találhatik: 28 gr. mész és 22 gr. kénsav.

Már tudjuk, hogy a gipsz kénsavas mész, mely 2 vsr. vi-

zet tart lekötve, ha tehát a krétát azzá akarjuk átválttatni, mennyi súlyú angol kénsavat kell a fentnevezett 50 gr. krétához vennünk?

<p>A kénsav áll:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">1 vsr. kénből = 16</td> <td rowspan="3" style="font-size: 3em; vertical-align: middle; padding: 0 10px;">}</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">ehhez a víz</td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;">A víz áll:</td> </tr> <tr> <td>3 " oxyg. = 24</td> <td>1 vsr. hydr. = 1</td> </tr> <tr> <td>Összesen = 40</td> <td>1 " oxyg. = 8</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Összesen = 9</td> </tr> </table>	1 vsr. kénből = 16	}	ehhez a víz	A víz áll:	3 " oxyg. = 24	1 vsr. hydr. = 1	Összesen = 40	1 " oxyg. = 8				Összesen = 9
1 vsr. kénből = 16	}			ehhez a víz	A víz áll:							
3 " oxyg. = 24					1 vsr. hydr. = 1							
Összesen = 40		1 " oxyg. = 8										
			Összesen = 9									

Ez a két szám adja az angol kéns. vegysúlyát = 49, de mivelhogy a gipszben 2 vsr. víznek kell jelen lenni, még egy vsr. vizet kell vennünk = 9, most összesen 58, a mészé pedig 28; s így kell a fent nevezett 50 gr. krétához 49 gr. kénsav és 9 gr. víz, mert

1 vsr. CaP	=	29
1 " SO ₃	=	40
2 " HO	=	18

tehát a jegyezített gipsz = 86
a víz nélküli " = 68 ennyit nyerünk az 50 gr. krétából. A szabaddá lett széns. pedig mindig 22 gr.

Igen sok test azon sajátssággal bír, hogy több vagy kevesebb mennyiségű oxygennel, kénnel vagy chlorral kötődnek össze s így azt gondolhatnók, hogy a fent mondottak nem érvényesek; azonban ha a dolgot közelebbről fogjuk vizsgálni, úgy találjuk, hogy itt nem határtalan mennyiségről van szó, hanem mindig a vegysúlyrész egész vagy fél mennyiségről, tehát csak a határozott törvények szerint, például:

6 gr. széneny ád	}	8 gr. oxygennel, szénoxydgázt	= CO
		12 " " oxalsavat (kétszer)	= C ₂ O ₃
		16 " " szénsavat	= CO ₂
14 gr. légeny ád	}	8 " " légenyoxydult	= NO
		16 " " légenyoxydot	= NO ₂
		24 " " salétromsavat	= NO ₃
		32 " " alsalétromsavat	= NO ₄
		40 " " salétromsavat	= NO ₅
27.5 gr. mangan érez ád	}	8 " " manganoxydult	= MnO
		12 " " " oxydot (2-szer)	= Mn ₂ O ₃
		16 " " " feloxydot	= Mn O ₃
		24 " " " savat	= Mn O ₃
		28 " " " felmang. savat (2-er)	= Mn ₂ O ₇

A mondott törvények szerint egyesülnek a gázak is. "Gázalakú testek egyesülnek egyszerű térfogatuk szerint."

1	térfogat chlor	és 1	térfogat hydrogen,	adnak 2	térfogat Hel.
1	" oxyg.	" 1	" légeny	" 2	" NO ₂
1	" légeny	" 1 ¹ / ₂	" oxyg.	" 2	" NO ₃
1	" oxyg.	" 2	" légeny	" 2	" NO
1	" "	" 2	" hydr.	" 2	" HO

Tehát itt is csak az egyszerű törvényt találjuk.

(Folyt. köv.)

A pozitív-képekről.

(Folytatás.)

IV.

Uraniumos aranszinező.

Háromféle oldatot készítünk előre, melyeknek mindenike magára sok ideig megáll.

Egyik üvegedényben 1 liter vízben oldunk fel 16 g. kétszer olvasztott ecetsavas natront és 14 g. közönséges konyhasót.

Másik üvegedényben 1 liter vízben 1 g. chloraranyat.

Harmadik üvegben pedig 1 g. légenysavas uraniumot $\frac{1}{2}$ liter vízben; és ehhez annyi (vízben) töményesült szénsavas natront csepegtetünk, míg közbős lesz.

E három oldatból, a képek mennyiségéhez képest, egyenlő mértékkel elegyítünk össze szinezés előtt 3–4 órával hamarabb. A képek a szinezőben sötét bíbor-fekete hársónyszerű színt nyernek. A képeknek világos vagy sötét színt úgy adhatunk tetszés szerint, ha az uranium határozott mértékénél kevesebbet vagy többet veszünk. Az uraniumot egészen ki is hagyhatjuk, midőn a képek kékes lila színt nyernek. Ha pedig a kétszer olvasztott ecetsavas natron helyett csak közönséges jegecsez ecetsavas natront veszünk: akkor a képek kellemes, sötét barna színtűek lesznek. E szinezőnél, valamint másfélenél is, az oldatok vegyítésével úgy bántik el a gyakorlott fényképész, mint a festőművész szokott füstékei vegyítésével.

V.

Ecetsavas natronos aranyozó.

Külön oldva itt is háromféle folyadékot használunk:

I. 1 liter vízben 1 g. chloraranyat;

II. 1 " " 30 g. közönséges jegecsez ecetsavas natront;

III. 1 " " 30 g. kétszer olvasztott ecetsavas natront oldunk fel. E háromféle oldatból, a képek mennyisége szerint, egyenlő arányban

vegyítünk össze, ha azt akarjuk, hogy képeink gyorsan színeződjenek ugyan, de sem igen vörhenyesek, sem igen kékes színűek ne legyenek. Ha képeinknek hiborpiros színt óhajtánánk adni, akkor a III. oldatot hagyjuk ki; ha pedig kékes színt akarnánk inkább, akkor a II. oldatot.

Mi mindenik folyadékot külön-külön tartjuk, s ezt azért tesszük, hogy kellőnél több arany kárba ne mehessen; hanem mindig a képek mennyisége szerint vegyítjük össze az oldatokat. Azt pedig igen jól tudjuk már, hogy minden iv chlorezüstös papiros színezésére $\frac{1}{14}$ g. arany szükséges, s mégis az ilyen, már használt fürdőben még mindig szokott lenni kevés arany, mely — ha a fürdő világos helyen tartatik — az üvegedény oldalára rakodik le, még pedig — a fény vegyi hatásánál fogva — azon oldalára, mely legközvetlenebbül vala a világosság felé fordítva.

VI.

Chlormeszes színező aranyfürdő.

1 liter vízben $\frac{1}{2}$ g. chloraranyat és $\frac{1}{2}$ g. chlormeszet oldunk fel. Minél kevésbé avúlt a chlormész, annál jobb, vagyis a fürdő több víztartalommal is elég gyorsan színez; nagyon avúlt chlormész pedig éppen nem használható.

Ebben a fürdőben a képek élénk kékes fekete színt nyernek, mely hogy változás nélkül megmaradhasson a színezés után való első vízbe néhány csepp ammoniakot kell adnunk s csak azután lehet — a képeket — natronban fixálnunk.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VII.

Szénsavas meszes aranyozó.

500 ccm. vízben 1 g. aranyat feloldván, folytonos kaválás közben és kevesenkint a következő oldatba elegyítjük, mely áll:

500 ccm. víz- és 5 g. szénsavas mészből, továbbá 15 g. szénsavas natronból. Ezt a fürdőt használata előtt 10–12 órával előbb kell elkészítenünk; ez idő alatt színtelenné válván, használhatóvá lesz. A képek ebben kellemes színt nyernek; s ha a benne fűrésztett képekkel idegen, ártalmas testek nem hordatnak bele, sok ideig megáll, miközben — a főntebbi arányban — előre készült oldatokkal kell erősítenünk, aránylag a képek mennyiségéhez képest.

VIII.

Czitromsavas aranyozó.

500 ccm. vízben 1 g. chloraranyat,

500 ccm. „ 20 g. kettő szénsavas natront és

500 ccm. „ 4 g. citromsavat oldunk fel. E három oldat-

ból egyenlő arányban — a képek mennyisége szerint — elegyítünk össze használata előtt egy nappal hamarabb. E színező a képeknek hibor lilaszínt ad. Ha

azonban a föntebbi szerintinél a ciztromsavból többet veszünk: a képek aczélkékes színt nyernek; ha pedig minél kevesebbet veszünk abból, a képek annál világosabb bíbor-barnás színt öltenek. A ciztromsav a képek színezését fölötte nagyon gyorsítja; azért a képeket, mielőtt a kívánt színt megkapnák, a fürdőből hamarább kell kiszednünk s fixálásuk előtt gyorsan kimosnunk, különben megszáradásuk után a képek a kívántnál egy-két színárnyéklattal sötétebbek lennének.

IX.

Chlormeszes és eczetsavas natron aranyozó.

Porcellánmoszárba mérünk 3 g. chlormeszet, 8 g. eczetsavas natront és 8 g. szénsavas natront. Üvegedénybe 100 ccm. vizet töltünk. Most a moszárban összetörjük a savakat, miközben a vizet kevesenkint hozzáadván, tiszta üvegben koronkénti használatra félreteszszük.

E vegyületből 1 liter vízhez 5 ccm. adunk s 250 mg. chloraranyat. Ha e színezőt estve felé akarnánk használni: akkor — hogy összeérhessen — reggel elegyítsük össze, vagy megfordítva. E színezőben, ha az eljárás rendszeres tisztasággal történik, 130—150 db. látogatójegy alakú képet lehet aranyoznunk, hanem a képek színezése egy óránál is több időbe kerül; de ha a liter víznek csak felét vesszszük: a színezés félóránál is kevesebb idő alatt megeshetik. Tehát minél több vizet veszünk, azaz: minél gyöngébb fürdőt veszünk, a képek annál lassabban színeződnek, de annál könnyebben ellenőrizhetők. Ellenben nagyon erős aranyozóban, a képek hirtelen színváltoztatásaikkal, gyakran fakósak is lehetnek némelyek, ha a fürdőbe egyszerre nagyon sok képet tenénk. Ez a színező a képnek szép tiszta fehérséget s barna violásfekete színt ad.

X.

Benzoésavas aranyozó.

1 liter vízben feloldunk 5 g. szénsavas natront, 10 g. benzoésavat s 1 g. chloraranyot. Vagy ha tetszik a vizet fölosztva, a savakat külön-külön is tarthatjuk oldott állapotban. Meleg időben, vagy ha a fürdőt C. sz. 25°-ig melegítjük: éppen még egy annyi vizet vehetünk, a mi leghelyesebb. Külömben tudnunk kell, hogy a meleg nagyon elősegíti a képek színezését és ezt nem csak gyorsítja, hanem a nyert színek kellemesebbek is. Sokszor az aranyban már kimerítettnek vélt fürdőben még sok képnek szép színt adhatunk, ha azt előbb lanyhán melegítettük. Ez a fürdő a boraxoséhoz hasonló igen szép színt ad a képeknek és sok ideig áll meg, ha használata után mindig sötét helyen tartjuk.

XI.

Wolframsavas színező.

20 g. wolframsavas natront és 1 g. chloraranyat 2 liter fővésig hevítt vízben oldunk fel s kihülése után már használunk lehet. Állandóságánál

fogva ez a fürdő gyakran használható; hanem mielőtt vele aranyoznánk, a képek mennyiségéhez képest — $\frac{1}{4}$ órával előbb — mindig meg kell erősítenünk. Az erősítő a fentebb leírt módon készíttetik; tehát mindig két adagban készítjük: az egyiket folyton használjuk, a másikkal pedig a használat körülmények szerint erősítjük. A ki képeinek feltűnő szép bíborpiros színt akarna adni, ezzel a fürdővel legbiztosabban érhet célját; melynek még az a jó tulajdonsága is megvan, hogy a képeket a szükségesnél nem kell sötétebbre kopirozni.

XII.

Borsavas antimoniummal való aranyozás.

1 liter tiszta esővízbe adunk: 1 cm. töményesített boraxoldatot; 3 g. szénsavas magnesiát; 2 g. borsavas antimoniumot; 30 cm. töményesült chlor-mész oldatot és 1 g. aranyat 300 cm. vízben feloldva, melyet folytonos kavarrás közben kevesenkint adunk a tömeghez.

A képeket mielőtt e színezőben aranyoznánk, előbb mint rendesen szokás kimossuk, azután olyan vízbe teszszük 3—4 perczig állani, melyben minden literhez 1 cm. eczetsavanyt töltöttünk. Ebből a képek kétszer megújított tiszta vízbe tételnek 2—3 perczig, s csak ezután lehet a színezéshez fognunk.

Ez az aranyozó különösen olyan chlorezüstös papirosokhoz alkalmas leginkább, mely előbb nagyon gyöngye ezüstoldatban fűrésztetett és azután ammoniakkal páráltatott. E fürdőben a képek tündöklő fehérséget a gyöngye árnyéklatok leheletszerű bíbor s az erős mély árnyéklatok barna színt nyernek.

XIII.

Állandónak készített papirosokhoz való színező.

Ehhez az eljárásához kétféle oldatot készítünk előre.

1. 1 liter vízben 1 g. chlorarany;
2. 1 liter vízben 40 g. Wolframsavas natron és

10 g. borax. Színezés előtt három órával kell előbb összeelegyítenünk e két oldatból egyenlő mennyiséget. A képek a rendesnél kissé erősebben copiroztatnak, azután kimosásukkal néhány perczig olyan vízbe teszszük, melybe előbb kevés — 10 literhez 1 g. — szénsavas natront adtunk. 3—4 perczig hagyjuk e vízben állani a képet, azután kétszer megújított tiszta vízzel leöblíntvén, színezésükhöz kezdhetünk. Azt azonban tudnunk kell, hogy minél hidegebb e fürdő, a színezés annál több ideig tart, tehát jó ha C. sz. 22—24°-ig meglegejtjük. A képek e fürdőben barnás violaszínt nyernek.

XIV.

Phosphorsavas natron-aranyozó.

1 liter tiszta vízbe feloldunk 15 g. phosphorsavas natront; ebbe kevesenkint 1 g. chloraranyat 200 cm. vízben oldva adunk folytonos kavarrás köz-

ben. Azt is tehetjük, hogy a két sót külön-külön — 600 ccm. vízben oldva — tartjuk, s színezés előtt 1—2 órával hamarabb vegyíthetünk a kettőből össze egyenlő mennyiségben.

Ebben az egyszerű fürdőben a képek kékes sötétfekete színt nyernek.

XV.

Salomon Ádám-féle fürdő.

Ehhez az eljáráshoz kétféle oldat szükséges; egyik rézzel, a másik a nélkül

Az egyik áll: 3 liter vízben oldva 1 g. chlorarany, 60 g. kétszer oldvasztott ecetsavas natron, 2 g. szénsavas mész, 2 g. légenysavas rézéleg. Ezt az oldatot mielőtt használnók, több napig kell állani hagynunk.

A második fürdő áll: a) 1 liter vízben oldott 2 g. chlorarany natriumból és b) 1 liter vízben oldott 10 g. chlorkalium-, 40 g. kettedszénsavas natron- és 40 g. jegeczes ecetsavas natronból. Ez oldatból használata előtt egy órával hamarabb kell egyenlő mennyiségben összevegyítenünk a képek mennyisége szerint.

A rendesnél erősebben copirozott képek ecetsavas natronos vízben 1—2 perczig mosólván, 1 $\frac{1}{2}$ perczig az első aranyozóba tétetnek; ez idő elteltével pedig a második aranyoldatba; itt addig hagyjuk, míg a legfinomabb árnyéklatok kékesek lesznek. Ekkor ismét néhány perczig az első ecetsavas natron mosó vízbe tevéen, végül a képek megrögzítetnek. E fürdőben a képek sajátságos, meleg barnás színt nyernek, mely különösen nagyobbféle képekhez illik leginkább. Különböző színekhez pedig akkor juthatunk, ha a két vagy három oldatból különböző arányban vegyítünk össze.

(Folyt. köv.)

Veress Ferencz.

A fényképészeti műérzékről.

Eszmecszerék.

Írta: Dr. Takácsi S—y A.

(Vége.)

Eredetileg véve e műérzék nem egyéb, mint hivatás a fényképészet-hez, hajlam a photographiai munkák csinos kiállításához, tehetség a „szép“ felismerésére és eszközeinek kiszemelésére; gyakorlati ügyesség, tapintatos érzék és finom ízlés mindazon műveletek körében, melyek ezen a téren az aesthetikai elemek érvényesítésére alkalmat nyújtanak. A műérzék tehát egy felől: különös fényoldala a practicus fényképésznek a mindennapi munka körében, más felől pedig összefonódva látszik lenni a tudományos képzettséggel,

mert csak a szakismeretek gazdagsága nyújthat kellő garantiát arra, hogy a kézi fogások háta mögött figyelmes ór ügyeli lépteinket, ki számít és biztosít a siker kivívásában. A műérzék e szerint az a folytonosan ébren levő értelmi ösztön, mely első megnyilatkozásában, mint hajlam, arra sarkal egyeseket, hogy a fényképészetet válaszszaak foglalkozásul. Később már, mint vonzódás, önkénytelenül érdeklődik minden fényképészeti fogás iránt, s a gyakorlat adja meg neki a formát, melyben a csira kifejlődhessek.

A műérzékkel bíró fényképészt folyton ébren levő érzéke éppen úgy dirigálja a laboratóriumban, mint azon műveletek körében, melyek a levétel actusát, mint aesthetikai állítás és plastikai elhelyezés, meg szokták előzni. Ez vezet a műtermek ízléses elrendezésében, a hátterek, butorok, díszítések, függönyök, ellenzők és más, az állítás aesthetikai oldalát érdeklő tárgyak tapintatos összeválogatásában. Ez oktat arra, hogy miként kelljen a leveendő személyek ruházatához mérve összeállítani a műterem butorzatát. Ez vezet rá arra is, hogy miként válaszszaak ki ügyesen az alak fölvetett testállásához képest a benne kifejezni szándékolt lelki hangulathoz a díszleteket, és hogyan egyeztessük össze a szalonná alakított műterem butorzatát a ruházat színével.

A műérzék teremtette meg a műtermek csinos, meglepő és kellemes benyomást keltő földíszítését, s mint practicus ügyesség ez vezetett rá a hátterek, sziklák, szalonba illő kerevetek és egyéb dísz tárgyak alkalmazására, melyek eredetileg nem voltak bevive a primitiv műtermekbe. Ezek ízléses csoportosítása segít arra, hogy az alakok lehetőleg megtalálják a műteremben is azt a környezetet, melyet otthon megszoktak, hogy így a feszesség sikeresen elsimíttassék.

A fényképek megnyerő és tetszetős alakjai is a műérzék szüleményei. A korábbi pusztá s minden elegantia nélkül való chartonok azonnal letűntek a figyelembe vehetés teréről, mihelyt a Boudoir- és Makart-féle, legújabbban pedig az amerikai csinosabb alakokra ragasztották fel a positiv-képeket. Ez hozta létre az albumokat, a különféle kereteket, passeportout-kat, a vignetteur-öket, a márványos és oval-szerű copirozásokat, melyek változatos alakjukkal az egyformaságot eloszlatják, sőt az újság ingerének bizonyos nemével hatnak a közönségnél és megszerettetik a fényképészeti productumokat. Ez tanít haladni a változatos ízléssel, mely gyönyörködtet és aesthetikai élvezeteket kelt. Milyen más benyomást ébreszt ma bennünk a csinos aranyszegélylyel földíszített Makart-féle fénykép, mint a régi pusztá fehérszélű és durva chartonlap! Természetesen, mert a harmonikus színcsoportosítás gyorsan behizelgi magát; a szép kivitelű kép és megjelenése a hozzá választott ízléses formával öntudatlanul kielégíti műérzékünket és kedveskedik minden művészi termékben aesthetikai szépet fürkésző látásunknak. Ezért ütközünk meg és ezért tetszik vissza, ha valamely fényképész a meglehetősen szép munkát nem egészíti ki az elegans kerettel, hanem marad a régi mellett, melyen nem láthatunk egyebet, mint a gondatlan segédek néhány ujjának tisztátalan nyomát, a készítő nevének idomtalan betűit, legtöbbször pedig a megvásárolt érmek és kiténtetések másolatait! . . .

Nem pusztán az újság iránti mohó vágy vezette tehát azon fényképészeket, kik a régi nagyon is egyszerű, kevésbé izléses chartonok helyett az újabb és szebb formákat karolták föl, hanem a műérzék; mert ez fogékony és érdeklődik minden olyan csekély jelentőségűnek látszó, de találékony újítás iránt, mely esetleg a harmoniát igyekszik a felmutatott szép munka és csinos forma közt megteremtteni, vagy szépíteni. De viszont bizonyos mértékű alvó műérzékre engednek következtetni azok a mesterek, kik az ilyen aprólékos jelenségek iránt közönyös magatartást és hideg érdeklődést mutatnak. Náluk a műérzék elérte már a közepszerűség bizonyos fokát s a folytonos haladásra, az újdonságok fölkarolására, az aesthetikai benyomások fokozására és ébren tartására nem ösztönzi őket semmi. Ezeknél hiába keresnénk finomodó műérzékét, mert a megszokott egyformaságból nem pezsdíti föl alvó érzéküket az érdeklődés s így a közepszerűségen nem is emelkednek felül soha és semmiben.

A kifejtett műérzék folyton tanakodik, újabb és újabb aesthetikai elemeket visz a harcza, hogy a „szép“ széles körben fejthesse ki ingerlő és nemesítő hatását. Nem csap túlságba, nem vágyik a tarkaság és összehalmozott riktó vonások után, mert ezek túlságos összehalmozásában izléstelenséget lát, mely sérti a szépérzékét; de díszesebbé, vonzóbbá és megnyerőbbé igyekszik tenni ez iparművészeti productumok mindegyikét. E cél szolgálatában állván, folytonosan kutat, újabb eszmék realizálását kíséri meg a „szép“ változatos alakjaiban; minden aprólékos jelenségre kiterjed figyelme s minden újítás iránt érdeklődik, mert az aesthetikai érzék csak úgy megkivánja a folytonos táplálékot a szép és izléses productionban, mint az ösztön a magát. A találmányok hasznos oldalát siet értékesíteni, de ébersége ezek körében is csak a szépet, csinosat és kellemes benyomást keltőket kutatja. Ébren van mindig, mint a pók, és megfigyel minden újabb, meglepő sikerrel kecsegtető vívmányt, hogy ezekből ne csak a maga kedvéért válaszsza ki az értékeset, hanem azt közönsége körében is terjeszthesse.

Ennek vezetése mellett jöttek létre mindazon találmányok, melyek a fényképészet aesthetikai oldalát érdeklik, melyek a „szép“ universalis szerepeltetését illetik; mert nyugvást nem ismerve, mindig azon munkálkodik, hogy a tudománytól nyújtott előnyök mellett a széptan is kellő kielégítést nyerjen. Ez segít arra, hogy a tudományos bűvárlatok sikeres találmányai a chemia körében, harmonikus kiegészítést nyerjenek a külső formában. Ez tanít meg a laboratoriumi haladásnak szép alakban történő bemutatására. Szóval ez a műérzék olyan, mint a zeneszerzőnek az ihlet, mely a szunnyadó érzéseket a kellemes hanghullámok árjával ébreszti föl; olyan, mint a műépítő érzeke, mely a holt anyagból domokat emel; olyan, mint a költő venája, mely az egyes szónak összevalogatásában érzelmei szerint tapintatosan jár el és magasztos gondolatokat ébreszt! Rányomja helyegét minden munkájára, életjelt ad magáról minden igénytelen productionnál és úgy vezet, mint az állatot műösztone!

Van azonban a műérzéknek egy specialis köre, melyben teljesen összeolvadni látszik az aesthetikával, s vállvetve igyekszik a szépérzéknek oly ki-

egészítő részévé lenni, mely munkája megítélésében nem ismer más bírót, mint az aestetikát! E kör pedig abban a műveletben határozódik, mely legkényesebb oldala minden fényképésznek, t. i. az úgy nevezett „fényképészeti állítás!” Ez a művelet az, mely hőmérője a fényképész gyakorlati hivatásának és műérzéke fejlettségének. Minthogy azonban e körben már csak az aestetika segédeszköze gyanánt szerepel, mint ilyen bővebb fejtegetést „a fényképészeti állítás aestetikájá”-nak tárgyalásánál nyer. — Jövő alkalommal a műérzék fejlesztéséről szólunk.

Egy kis irodalomtörténet.

(Új fölfedezések.)

Bucsúzni akarok. . . .

Elútzom messze innét, bár nem egészen odáig, „wo die Zitronen blühen“, de mégis csak messzire.

Ebben ugyan semmi nevezetesség sincs magában véve, de ha elgondolja a nyájas olvasó, hogy milyen nagyon őriznek engemet itten szerkesztőségünk részéről, hogy meg ne szökjem a cikkírás elől, hát fogja gondolni, hogy micsoda merész kijelentés az tőlem: elútzom.

De hát végre is roppant sok ígérés, könyörgés, rábeszélés, fenyegetés után megadta szerkesztő úr az „urlobszettelit“, miután megígértem, hogy rendszer cikkeimen kívül fogok dolgozatokat küldeni a lapnak hetenkint a következő témákról:

Fényképészeti fürdő-levelek.

A fényképészet a jövő században.

A birkanyrás befolyása a fényképészet fejlődésére.

A fényképezés a világ teremtése előtt stb. stb. stb.

Azon nincs mit csodálkozni, hogy én ezt a sok cikket mind megígértem, de azon igen, hogy a szerkesztő úr elhitte, hogy én ezeket valóban meg fogom írni, holott biztosíthatom a fentebbiek miatt megdöbbszent szívű nyájas olvasót, hogy én most 2 hónapig még pennát sem veszek a kezembe és hogy ment legyek a háborgatástól, még az igazi helyet sem mondtam meg senkinek, hogy hova megyek, egyiknek Tripoliszt, másiknak Mekkát, harmadiknak Nyújorkot, s szerkesztő úrnak pláne (uram bocsá!) a Canári szigeteket neveztem meg nyári tartózkodásom helyéül.

Tessék azután keresni cikkért! Én majd addig sütöm a makkot Máriapócsan, vagy furulyázom Rátóton a rátóti furulyával.

Ez azután politika!

*

Jó lesz azért is tisztúlnom, mert a „nemes gárda“, melyről annyi szép dolgot mondék el az egyetértés idejéből, most már bomladozik, mert megütötte a viszálykodás szele.

Behozta pedig a villongás mérgét Bigyisz öcsénk, ez a fűzfapoéta, a ki még a multkor is úgy bele vitt bennünket a bajba azzal az ördögadta Balmain-mismással.

Most valahonnét kerített ez elő magának egy doctori diplomát s kezdi nevét úgy írogatni, hogy Dr. Bigyisz, s hozzá még hetvenkedik a suhancz, ha velünk beszél, csak úgy emlegeti magát, hogy: „mi, tudorok“.

No összeröfentünk erre mi! Heves kifakadások történtek ellene s kijelentettük, hogy azért, ha valaki tudor, még nem következik, hogy tudós is stb. Szóval keserű a szőlő a rókának.

Én azonban komolyan gondolkodóba estem, hogy nem lenne-e jó nekem is egy efféle diploma. Milyen szépen hangzanék nevem így: Dr. Áspis!... De nem! félre hiúság, hiszen épen azért szököm hazulról, hogy tegyek félre minden írást, olvasást s mégis tanulásról beszélek!... Minő oktalanság.

„Nem irok, nem olvasok,

Én magyar nemes vagyok!“

*

De mégis viszek valami olvasni valót magammal, még pedig az eddigi „Fényk. Lapok“-at. És pedig nemcsak a hivatalosan legelsőnek bevallott számmal együtt, hanem a valódi, de ármányosan eltitkolt és rejtett elő számot is.

Már régebben hallottam homályos regéket némely avatottabb személytől a „Fényk. Lapok“ első számáról, mely voltaképp a most bevallott „javított és bővített“ kiadású első szám előtt jelent meg, de azután bizonyos okokból elpusztított, nyoma eltöröltetett a föld színéről s helyette egy pseudo első szám szerepel.

Sokszor tudakoztam e regék valóságáról a szerkesztőség legrégebbi tagjaitól, de mindannyiszor elkertelték a dolgot nem adtak határozott nyilatkozatot.

Most azonban fölfedeztem azt a homályba burkolt első számot egy régi előfizetőnél, a ki azt kegyelettel megőrizte.

Szent isten! miféle újság ez! Rendszertelen halmaza a cikkeknek, izléstelen összeállítás, tátongó ürességek, melyek épen a kéziratok bőségének ellenkezőjére engednek következtetni. A lapnak felét a „Vegyések“ rovata tölti széles, nagy betűkkel nyomtatva. E rovat tartalmazott mindent s egytized része a fényképészethez tartozott, kilencztized része mindenfélet, a minék a fényképészethez annyi köze van, mint a hajdunak a harangöntéshez. Valóban hasznos egy lapszám ez e rovatnál fogva, mert ha például tudni akarom, hogy mint lehet törött lólábat bekötözni, vagy hogy mint jó szilvoriumot csinálni, tojást télire eltenni stb. stb. hát csak felütöm ezen 1-ső szám „Vegyés“ rovatát, s bizonyosan megtalálom benne; a mi — bár egy gazdának igen szükséges dolog — de hogy a „Fényk. Lapok“-ba nem tartozik, nyilván való.

Hasonló nevezetes contingenset adják e lapszámban a szerkesztő izenetei, melyek nagy betűkkel szedve, egymástól csillagok által jó távolra tolva valóban igen alkalmasak voltak a szedő gyerek „kéziratot kérek“-féle bőséggel vágyait kielégíteni s egy lapszámot végkép a győn tölteni. Nagyon csudálatos do-

log, hogy egy lapnak, mely még meg sem indult, már akkora correspondentiája legyen, hogy a szerk. izenetek oly nagy tért foglaljanak el. Távol van ugyan tőlem, mintha e szerk. izenetek négy-ötöd részét költött személyekhez intézeteknek tartsam (?), de még sem tarthatok vissza egy kétkedő fejcsóválást, főkép ha azon criminalis izenetek tartalmára vetek egy kis futó áttekintést. Az egyikben izeni a szerkesztő, hogy a bitémi királyságot a mult században fedezték föl; a másokban azt, hogy a cseresznyemagok lenyelése után miféle bajok származnak az emberi gyomorban. Itt szó van arról, ki használt először nadrágszíjat, amott hogy az emberi nyálban miféle alkotó részek vannak. Meg van izenve, hogy a „Tulípiros pillangó bajsza fehér színű“ című versnek szerzője Bundárlaki Frakk Mátyás, hogy a trichin mikép ölhető meg a disznóhúsban stb. Egy izenet pláne oly gorombaságokat tartalmaz, hogy nem hiszem, hogy a dolog duellum nélkül megesett legyen, ha csakugyan nem költött személyeknek szólt ez üzenet.

Ez volt azután a lap! Hanem siettek is eltörölni a föld színéről és én is sietek befejezni ezen irodalomtörténeti tanulmányt, mert nekem is meggyűlik még a bajom velök s még utóbb engem is eltörölnék a föld színéről.

Tény az, hogy hazánk fényképészeinek és műkedvelőinek derekabb része nem riadt vissza a fenyegető első számtól sem s a nemes ügyhöz méltó buzgalommal karolta föl a kis lap ügyét, mely azóta folyvást fejlődött s végre virágkorát érte el az által, hogy az én cikkeim is az ő hasábjain ékeskednek.

Adjon isten boldog kánikulát!

Áspis.

A photokeramikáról.

Olyan dologhoz soha se kezdjünk, melyet — erőnk feletti lévén — végre uem hajthatnánk. De ezzel korántsem mondjuk azt, hogy valamely kitűzött szép cél nehézségeivel szembe állva, velük megküzdeni s azokat egyenként legyőzni ne merjük. A vasakarattal egyesült kitartó küzdelem, erő és ész gyarapodván, végre diadalra vezet. Azonban a sok szép dolog közül kiválasztott olyan lehet, melyet korlátolt ismeretünk és kedvezőtlen pénzvizonyunk miatt, magunk egész odaadásával sem tehetünk sajátunkká; azért legyen természetes és higgadt gondolkozásunk: a kitűzött czállal nem csak anyagi és szellemi hatalmunkat szükséges egybevetnünk, hanem ama körülményeket is, melyekben a nehéz küzdelmek és áldozatok után sajátunkká tett szép dolgot úgy gyümölcsöztethessük, hogy ne csak a rá fordított költség térüljön meg, hanem a mi legfőbb a kifejtett szellemi erő lehessen kellően megjutalmazva, midőn is a gyarapodás akadály nélkül haladhat előre nemcsak egyeseknél, hanem népeknél is. De hogy ez így lehessen: az ismereteket a kitűzött célra, apránként s következetesen, miként a láncszemek egymással összefüggnek, szükséges megszerznünk; ehhez pedig kiváló szorgalom és kitartás kívántatik: s hennünk ne

volna meg ez, kik isteni lényeknek tartjuk magunkat, midőn némely alantabb fokú állatnál is megvan! . . . Minden szép megvan bennünk, akarjunk hát már valahára. Létezésünk alatt évek ezerei sikamlottak el; visszapillantva ezekre, kinek arczát ne futná el a szégyenpir, midőn a valódi szépnek a hideg keblek fuvalmaitól mindig el kellett és kell csenevésznedni! Ha kertjeinkben nem tűrjük meg a gyomot, miért szenvedjük hát keblünkben, mely az isten legszebb virágos kertje lehetne a mi boldogságunkra!

Minden jóban és szépen fokozatosan haladhatunk vasakarattal és türelemmel s így a mi pályánk is a fényképészetben; melynek sokféle elágazó útjainak egyike a „pyrophotographia,“ melyről lapunk életbeléptetésétől kezdve egész a tavali (1883) évfolyam bezártáig adtunk terjedelmes közleményeket s azt ígértük, hogy befejezésül a szükséges féméleg-főstékeket fogjuk közölni ez évben. Ime tehát, hogy adósok ne maradhassunk, lelkiismeretesen adjuk, a mint következik.

A legtöbb sikerrel kecsegtető eljárás is, ha nincs teljes őszinteséggel közölve, a gyakorlatlan tévúton járva, fáradságos költségeivel kedvét is elveszti ahhoz, ha nem is egészen, de sok időre. Azért kell tehát őszintéknek lennünk, hogy igénytelen szaklapunk sok külföldihez hasonló ne lehessen. Ezzel nem állítjuk azt, hogy igaz őszinteséggel egy eljárást sem nyilvánítsunk, csak hogy eme közlések legtöbbször olyan lelkes műkedvelőktől erednek, kiknek a fényképészet nem lévén kényerük, arra nem is féltékenyek. Ha így nem történik vala a multban: olyan nagy előhaladást a fényképészet bizonyosan nem tehetett volna. A gyakorlott fényképészek (kevés kivétellel) ismereteiket Harpagon módjára még leghűbb segédeiktől is félve őrzik: nehogy a jó ízű falatot a kezükből azok a segédek ragadják ki, kik szakadatlanul fáradozván, jobb kezük nekik. Ne legyünk többé ilyenek, segítsük őket szellemi és anyagi tanulmányaikban, hogy idővel ne szégyenünkre, hanem mindenki előtt büszkeségünkre válhassanak. Ez kötelességszerűleg jutott ránk azért is, mert szakiskolánk nincs, honnan értelmes, tehetséges és művelt fényképész ifjak kerülhessenek ki. Attól pedig, hogy jövedelmünkben idővel megrövidítenek, ne tartsunk, mert ha az időviszonyok a korral versenyt haladva folyton javúlnak és szünet nélkül tanulunk: a termékek szaporodásával a fogyasztók, vagy megrendelők száma is szaporodni szokott. Azonban akár hogy is legyen a dolog, annyi igaz marad, hogy a jószág rosszat soha sem adhat eredményül.

Azt is megtanultuk már, hogy az emulcolodium lehet akármilyen jó s az erre készült kép akármilyen szép, ha ennek előidézésére nincs teljesen alkalmas féméleg főstékünk. A megkísértett főstékek és folyók között többet találunk jóknak; nevezetesen a „Violet-braun“, „Dunkel-violet“, „Schwartz-körper“ s folyók (Fluss) közül a Nr. I. Ezeket akármelyik porcellánfősték-kereskedésből megkaphatjuk.

A négyféle anyagot így vegyítjük össze:

500 mg. biborbarna.

100 mg. sötétbibor.

100 mg. testfekete.

6 g. I. jegyű folyó.

Ezeket érdesre csiszolt vastag üveglapon összeegyítjük, s habár elég finoman töröttek ugyan, de már összeegyedésükért is tiszta vízzel felkavarván, lapos tetejű üvegdugóval addig morzsoljuk, míg dörzsölés közben semmi karczolásféle sem hallatszik s teljesen elég finom lesz. Ekkor belőle a vizet napon vagy meleg helyen elpárologni vagyis jól kiszáradni hagyjuk; így szározan is még egyszer jól össze törvén, száraz üvegedényecskében további használatra elteszszük.

Ez a füsték fehér izzásig való hevítés után: halvány bíborfekete színű és tündöklő fényes szép képet ad. Ha pedig csak magára 1 rész „bíborbarnát“, 6 rész folyót (I.) vegyítve veszünk, vagyis alkalmazunk: fehér izzás után világos barnabíbor színű képeket nyerünk.

Minél több feketét vegyítettünk a füstékbe, a kép annál sötétebb s megfordítva. Igen sok feketétől a kép azonban kellemetlen sárgás barna színt kap; ellenkezőleg pirosbarna színt, de ez nem kellemetlen.

Ha a füstéket minél több folyóval vegyítjük: megolvadásra a képek annál gyöngébb tüzet igényelnek; tehát a tűz hevével — különösen üvegedényeknél — cseresnye-piros színig is leszállhatunk, de ne feledjük, hogy minél gyöngébb tűzben olvasztatik a kép, ez a kemény surlódásoknak annál kevésbé áll ellen; hanem azt is tudnunk kell, hogy kevés folyóval a füsték fehér izzású hőben sem üvegesedik fényesen, hanem bágyadt és érdes marad, s ha a füsték arany és iridium vala, a parfors hevítés közben elillan, s hátra kellemetlen halvány sárga színű kép marad, s némelykor az edény is, legyen bár cseh porcellán, megbarnul.

Az előadottakból tüstént észrevehette a figyelmes olvasó, hogy a tömérdek sok féméleg-füsték vegyítésével éppen olyan sokféle színt adhatunk a képeknek, mint a papiros pozitívoknak a különböző savakkal vegyített aranyoldatban, hol azonban a tér inkább belátható, hanem a pyrophotographiában végtelennek tetsző, mivel a fémek számtalan színe a mikénti elégtől függ. A gyakorlati vegytannak csupán ez a része is külön laboratoriumot érdemelne a porcellán-culturáért, mely bizony egyik legjövendőbb forrása lenne hazánknak, a keleten. Azok számára, kik a füstékek alkotó részét és készítését ismerni kívánják: a legszükségesebbek (füstékek és folyók) közül néhányat leírunk.

A féméleg-füstékek és folyók készítéséről eddig francia, német stb. nyelven nagyon kevés munka jelent meg. Legújabban Liesegang adott ugyan ki egy kicsinyt, de eléggé megbízhatót, melyben a többek közt ezeket mondja hozzávetőleg: E füstékek legnagyobb részt nehezen olvadó fémélegekből állanak. Az „email“ vagy „folyó“ nem egyéb, mint színtelen üveg, melyet könnyű olvadásáért a kemény, színes fémélegekkel keverünk össze. E fémélegek némelyike, mint például a vaséleg, olvasztás után is megtartja színét; ellenben más élegek, a hő minősége szerint, különböző színűekre változnak. A folyó itt, éppen mint a nedves eljárásnál a collodium, a fémélegek alapjául szolgál, s a képek

felszínén olyan kemény réteget alkot, hogy egy könnyen meg nem sérülhetnek. E különbözőleg előállítható folyó következő alkotó részekből áll:

Fehér kovasav-, földpát-, borax-, salétrom-, szénsavas kali- és natronból, olompapír- és vismutoxydból.

Ezek kiválasztásától és a kiválasztottak különböző arányban való vegyítésétől függ a folyó, könnyebb vagy nehezebb olvadhatósága. Kovany és mész a folyót keménynyé és nehezen olvadhatóvá teszi; ellenben kali-, mezőpát-, boraxtól, vaseleg-, ólomélegtől és többféle basistól könnyen olvadóvá lesz.

A porzellánfűstéshez nagyon sokféle — könnyebben vagy nehezebben — olvadó folyó szükséges; a pyrophographiához ellenben csupán csak egyféle is elegendő.

A folyó, a mint már mondtuk, nem egyéb, mint könnyen olvadó, színtelen üveg. Az optikusoktól használt és úgy nevezett „Flintüveg“ czélunknak teljesen megfelel. Ha ilyenből hulladékokhoz juthatunk és finoman megtörjük, nem szükséges másfélét olvasztanunk. Ellenben, ha ilyenre nem tehetünk szert: következő anyagokat, tégelyben piros színben izzó tűzben kell összeolvasztanunk.

Kovasav	300 gramm.
Ólompír (minium)	300 „
Salétrom	10 „
Szénsavas kali	150 „
Mirecssav	0.45 „
Manganéleg	0.60 „

Az összeolvasztott anyagot hideg márványlapra öntjük s kihülése után előbb mozsárban, azután érdes üveglapon finomra törjük. Ebből 1 rész (kiválasztott) féméleghez 3-4 részt veszünk, s azzal összeelegyítvén, a fentebb mondtak szerint ismét összetörjük stb.

(Folyt. köv.)

Veress Ferencz.

Szemelvények.

VII.

Némely fényképész kiváló gondot a leveendő alak ruhájára fordít, miközben annak arc kifejezéséről egészen megfeledkezik. A ki teljes eredményhez akar jutni, e rendszabálylyal hagyjon fel. Nagy mellkép készítésekor, a beállításnál, a gyújtópont inkább mindig előbb, mint hátrább legyen, különben a haj művészetlen, túlmosódott; az orr, száj és ajak természetfelettilag nagy lesz.

(Wager Hull Ch.)

VIII.

Mielőtt a tárgylencsét kifednénk, pillantsunk még egyszer az alakra, ha vajjon jól rendezett-e az? ha vajjon a világosság és árnyék eléggé szabá-

lyos-e arra, hogy az alakról kellő domború kép nyeressék? s ha vajjon az egyén arczának teljesen megfelelő kifejezése van-e? Ha ezek valamelyike nem volna kielégítő, igyekezzünk gyorsan helyre hozni, nehogy érzékeny lapunk kárba menjen.

(*Robinson P. H.*)

IX.

Az alak megvilágítása és állítása okvetetlenül művészi gyakorlottságot igényel. Ha a gyakorlott fényképész szép pályáján „művész” jelzőre akar érdemes lenni: tanuljon szakadatlanul jól alakítani s ezt helyesen megvilágítani. A fény minden tárgyat egyenlően vagy különbözőleg világít, a fényképésznek nem csak keresni, hanem meg is kell találni ama pillanatot, midőn akárminő leveendő tárgy a legkedvezőbb világításban van; ha pedig ez nem önkényt adódik: művészies úton kell előidéznie. Tagadhatatlan, hogy a fényképészetben az arczképezés, a mint napjainkban cultiválják, inkább üzéri mint művészi jelleget hord magán; s ez mindaddig tart, míg a képeknek hatonkint való megrendelése meg nem szűnnek. A fényképész az uralkodó dollárért küzd, s a művészettel mindent annak áldoz. A fényképészet a pénzhajhászattal, a tetemes megrendelések miatt már annyira összeforrott, hogy azt bajosan lehet a művészet sorába iktatni. De ha a fényképészek művészi ismereteikben gyarapodnának, csak szép és jó után törekednének: tapasztalni fognák, hogy a hatalmas dollár őket imádná és nem megfordítva.

(*Pearsall Alva.*)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

X.

A festői műhely abban különbözik a fényképészetitől, hogy ebben sok és jó világosságnak kell lenni azért, hogy néhány másodperc alatt teljesen kielégítő kép készülhessen; ellenben az elsőben nem sok, csak jó világosság szükséges. Ezért a festőművészek atelier-je a fényképészekéinél sokkal sötétebb. Legjobb, ha ez utóbbiak erős világosságukat északfelől oldalról és felülről nyerhetik. Ilyen esetben függönyökre ritkán van szükség, az érzékeny lapokat nagyon rövid idő alatt lehet megvilágítani. Ellenben ha az oldalvilágosság a felsőnél sokkal gyöngébb volna: ezt akkor függönyökkel szükséges szabályozni; hanem ekkor, igen természetes, a lapok megvilágítása huzamosabb időt kíván.

(*D. van Monckhoven.*)

XI.

Mindenekelőtt azt ajánlom a fényképészeknek, hogy a természetet tüzetesen és türelmesen tanulják. Sohase higyjék, hogy azt eléggé ismerik. Minél többet tanulják, annál több meglepőre akadnak abban, habár ekkor is igen sok jelenség villan el előttük észrevétlenül.

Tanuljuk a képességeket, főstményeket, metszvényeket, fényképeket és ne állapodjunk meg a ránk tett első hatásnál, hanem tekintsük részletenként,

keressük szépségüket és minden hibájukat, s az okokat, hogy előállítottjuk azon ezt vagy amaszt miért tette így vagy amúgy. A kinek nincs módjában nagy mesterek eredeti műveiben gyönyörködni, fametszvényből is tanulhat, ha van akaratja.

(*William Notman.*)

XII.

Az alakok vagy tárgyak állítására és rendezésére nem állítok fel specialis szabályokat. Művészet ez magában; mely csak szorgalmas studiummal elővigyázatos megfigyeléssel és alapos meggondolással tanulható meg. Az állításban mindig a természetet keressük; ha még olyan bájos volna is az alak, de ha nem természetes: absurdum.

(*Frank Jewel.*)

XIII.

A kezdő jól teszi, ha az állítást, a mint ez a közönséges életben előfordul, megfigyeli s azután alkalmazza művészetéhez. Ha szép állást lát, igyekezzék tüstént meghatározni, hogy miben áll annak szépsége, hogy miért tűnik fel előtte szépnek az? és mikor rá jön, hogy az a compositio törvényével megegyező: akkor szellemében a teremtő erő csirája fejlődésnek indulván, szebbnél szebb alakokat rendezhet, melyek a compositio és a természet törvényével békés harmoniában lesznek.

(*H. P. Robinson.*)

XIV.

A fényképésznek, hogy munkájában lehető legnagyobb eredményt érhesse el: művészi sajtósággal és ízléssel kell birnia. Neki tudnia kell mi a szép; miben áll az emberi alak bájosága és szépsége. Sok fényképet láttam, melyek jól voltak világítva és csinosan állítva; arcz és ruha eléggé kijöve, de hogy a ruhák alatt izmokkal ellátott emberi lények lettek volna: nem volt ülismérhető. A művésznek ezt, legyen festő avagy szobrász, megtűrnie nem lehet. Az emberi test helyes alakjának a ruha alól is kitetszőnek kell lenni. A kép csak ez által nyerhet életet, caractert. A fényképész csak esetleg csinálhat jó képet; de ez nem elég. Egy-egy jó kép előállításának eszméjével gyakran foglalkoztam és a kivitelre mégis évekig kellett várakoznom. Azután, mert az eszményi kép lelkemben áll előttem: ha alkalmas alak adja magát elő, e képpel ruházom fel, úgy hogy annak természetével egyesülhessen.

(*O. G. Rejlander.*)

XV.

Az emberi testről csak akkor lehet teljesen kielégítő képet készíteni, ha annak kora, alkotása és kiválóbb tulajdonsága állásával úgy van összehangzásba hozva, hogy az az alak, vagyis a kép előnyére üthessen ki. Az állások megválasztásában egyedül csak a teljesen elsajátított ismeret lehet vezető; a kölcsönzött és betanult állást minduntalan ismételni és pedig kivétel nélkül min-

den alaknál: veszedelmes. Ezért szükséges a fényképésznek minden leveendő alakot ügyelettel megfigyelni s azon lenni, hogy társalgás közben az illető elfelejttesse ama gondolatát, hogy magát lefényképeztetí, miközben a megfelelő állást és kifejezést megtalálván, világítja meg érzékeny lapját. (Disdéri.)

XVI.

Disdérit alakítani látni valódi műélvezet vala. Csusztatható casette-ában négy különböző alakról készített képet egy nagy lapra és minden alakhoz külön háttért és butordarabokat oly gyorsan alkalmazott, mint a színházban nyílt jelenetekben szokás. Állításai, habár nagyon gyorsan történtek is, az alakok jellegének megfelelő természetesek voltak. (Liesegang.)

A SZERKESZTŐ IZENETEI.

K. K. Zih. A szobau forgó kép hozzánk küldetett be s a megjegyzés is erre vonatkozott. A lap mellé nem volt csatolva kép. A hirdetésért nem jár díj.

M—y Gy. Galatz. Megkaptuk. Első küldeményünk (bizonytalan ok miatt) visszajött; vajjon a második megérkezett-e? . . .

Molnár Antal urat kérjük tudassa velünk mielőbb lakását.

L. S. Bfrd. A czímzést elintéztük. Előre örülünk az ígért beváltásának. Lapunk egyik belső dolgozó társa augusztushban valószínűleg oda útazik s tiszteletét teszi. Üdv!

Társ munkás. Megérkezett tudattuk. Meleg kézszorítás!

Sp—r. Küldeményeire válaszoltunk.

Áspis. Rhipsia. Várjuk az ígért útleirást. . . Hogy éli világát. Szíves üdvözlét!

Dr. Kiliti-Balhas. A kívánt czím alatt megy. A küldeményt köszönettel vettük s óhajta szerint mielőbb közöljük is. Szíves üdvözlét!

„**Újabb adatok** a száraz eljáráshoz“ cz. cikkekke íróját kérjük, hogy tudassa velünk nevét és lakását, mert néhány fölvilágosító adatot szándékozunk rendelkezésére bocsátani, hogy a cikket módosítva közölhesstük. Jelen alakjában nem adható.

Quodlibet. Tudattuk az illetővel, de mivel e hóban még nem útazik el, szíves ajánlatát egyelőre köszöni.

F. I. Biffnyd. Óhajta szerint.

 Megvételtre kerestetik jó árért lapunk jelen évi januári (1.) száma. Az ajánlatok szerkesztőnkhez intézendők.

Egy segéd özv. Kovács Károlyné úrnónél Zila: on alkalmazást kaphat.

HIRDETÉSEK.

„VIGNETTEUR.“

Practicus készülék ez, melynek segítségével a legszebb oval vagy körte alakú elmosódást készíthetjük. Különböző nuance- és állandó formákban egyidejűleg a levétellel, tehát directe a negatívon. Az eredmény felül nem mulható, művészi és elegans. — 4 mintakép ára műtermünk egyéb specialitásának árjegyzékével együtt **1 frt. 10 kr.**

Jandaurek H.

fényképész Teschenben.

5—10

 Levelezés: magyarul, tótul, németül, csehül és lengyelül.

MOLL A.

cs. kir. udvari szállító Bécsben (I. Tuchlauben 9.)

Ajánlom a fényképész uraknak gazdag raktáromat, melyben található mindenféle chemiai szar, jodcollodium, fehérnyepapír és carton, camerák, stativok, utazóknak labororium, fa-, üveg- és porcellán-eszközök és minden egyéb fényképészeti kellék.

Fényképészeti portrait-objectivok és euryoskopok Voigtländer és fiaitól Braunschweigban.

A száraz kezeléshez:

Obernetter-féle száraz lemezek

a következő nagyságban kaphatók:

	9×12	12×15	13×18	18×24	21×27 cm.
12 db. ára	1.60	2.60	3.45	6.30	7.90 o. é.

Obernetter-féle emulsióból

egy klg. ára 18 frt. $\frac{1}{4}$ klgmot tartalmazó üvegekben.

Továbbá a száraz lemezekhez és emulsióhoz használati utasítás.

Megrendelhetők nálam a szaklapokban ismertetett újdonságok, eszközök, készülékek és szerek.

Kimerítő képes árjegyzék kívánatra ingyen küldetik.

7—12

EISENSCHIML & WACHTL

fényképészeti cikkek gyára és raktára, litographiai készlete és könyvomdaja

Bécsben (I. Himmelfortgasse 24.)

Különlegességek: Albumin-papiros rózsá-, kék- és violaszinben; Kaes Simon-féle negatív-collodium, a legkitűnőbb minőségű; tisztított chemiai szerek; különböző litographirozott chartonok. **Külön passepartout gyár.** Jó minőségű **objectivok** a leghíresebb ezégetől, minők: Derogy, Auzoux és C., Ross és C., Voigtländer és fia, Steinheil fia. Műasztalos-munkák, satinírozó gépek, fejtartók, matrix-üvegek, porcellán- és üvegarak nagy raktára. **Hátterek** a legizlésesebb alakban, sziklák és egyéb díszítésre szolgáló tárgyak nagy választékban.

Legújabb

A legjobb minőségű gelatine-emulsió-gyár. Kitűnő emulsiós lapok Angerer & Székely, az **angolok** és Heid dr. eljárása szerint készítve. Laboratorium-lámpák. A legjobb Bourni-féle glacír-gépek. **Új Stefanie-vignette-k:** 1 db. vitvign. 1 frt.; 1 db. Cabinetvign. 2 frt.; 1 db. Budoirvign. 3 frt.

Arjegyzékek és mintafényképek kívánatra ingyen.

6—*